

στο μικροσκόπιο...

Ποιοι ήθελαν το 1967 εκτροπή και όχι εκλογές

ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ έως σήμερα, που συμπληρώνονται 42 χρόνια από την 21η Απριλίου 1967, ανοιχτό το ερώτημα: Γιατί ο πολιτικός κόσμος της χώρας δεν κατάφερε να προστατεύσει τη δημοκρατία και να αποτρέψει τη δικτατορία των συνταγματαρχών;

Του ΒΙΚΤΩΡΑ ΝΕΤΑ

Είχα θέσει το ερώτημα στον Παναγιώτη Κανελλόπουλο, τελευταίο αρχηγό της ΕΡΕ και πρωθυπουργό της κυβέρνησης που ανέτρεψε η χούντα. Μου απάντησε με ειλικρίνεια: «Εγώ επέμενα να οδηγηθεί η χώρα σε εκλογές το ταχύτερο δυνατό. Σ' αυτήν τη θέση, όμως, ήμουν τραγικά μόνος. Κανείς στο κόμμα δεν ήθελε τις εκλογές. Αλλωστε δεν ήλεγχα το κόμμα. Κορυφαία στελέχη πηγαиноέρχονταν στο Παρίσι και συζητούσαν με τον Κων. Καραμανλή».

Τα όσα μου είπε τον Νοέμβριο του 1973 ο Παναγ. Κανελλόπουλος επιβεβαιώθηκαν αργότερα από κείμενα που περιέχονται στο «Αρχείο» του Κων. Καραμανλή, το οποίο κυκλοφόρησε το 1994 προσφέροντας σημαντικά στοιχεία στην Ιστορία. Υπάρχουν όμως και πολλά που δεν δημοσιεύτηκαν στο «Αρχείο», όπως δεν είδαν το φως της δημοσιότητας και στοιχεία από τους φακέλους των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών. Εγιναν προσπάθειες από ερευνητές και δημοσιογράφους για να αποκαλυφθεί με στοιχεία ο βαθμός συμμετοχής των αμερικανικών υπηρεσιών στην επιβολή της δικτατορίας, οι οποίες και απέδωσαν. Συστηματικό αγώνα έκανε ο δημοσιογράφος Ηλίας Δημητρακόπουλος, ο οποίος τον Σεπτέμβριο του 1967 διέφυγε από την Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στην Ουάσιγκτον, όπου από την προηγούμενη δημοσιογραφική δουλειά του ανέπτυξε φιλίες και είχε σημαντικές πηγές πληροφοριών.

Ανακάλυψε ο Δημητρακόπουλος ότι τον Φεβρουάριο του 1967 ο Κων. Καραμανλής συναντήθηκε στη Νέα Υόρκη με τον απόστρατο πτέραρχο Λόρις Νόρσταντ, με τον οποίο

συζήτησε την ιδέα στρατιωτικής λύσης στην Ελλάδα. Σε συνέντευξή του στον Θ. Γεωργακόπουλο για το περιοδικό «Esquire» (Φεβρουάριος 2003) ο Δημητρακόπουλος είπε: ο Καραμανλής «συνάντησε τον Λόρις Νόρσταντ, ο οποίος επί 7 χρόνια ήταν αρχιστράτηγος των δυνάμεων του ΝΑΤΟ στην Ευρώπη. Ο Καραμανλής τού πρότεινε να εισηγηθεί μια στρατιωτική λύση του ελληνικού προβλήματος, υπό την ηγεσία του ίδιου. Αυτή η πρόταση είχε πολλές συνέπειες, γιατί αφαιρέσε από το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ τον τελευταίο ηθικό ενδιασμό που μπορεί να είχε για χούντα στην Ελλάδα. Ο ίδιος ο Καραμανλής, ο αρχηγός της ελληνικής Δεξιάς, τους έλεγε να κάνουν δικτατορία».

Αναφέρεται στο «Αρχείο» (τόμος 6ος, σελ. 257 και επόμε.) ότι ο Κων. Καραμανλής, επιστρέφοντας από ιδιωτικό ταξίδι στις Μπαχάμες, παρέμεινε για μία εβδομάδα στη Νέα Υόρκη (25 Φεβρ. - 4 Μαρτίου 1967), όπου «και είχε σειρά συναντήσεων με προσωπικότητες του πολιτικού και του επιχειρηματικού κόσμου. Ειδικότερα συναντήθηκε με τον κυβερνήτη της Πολιτείας της Νέας Υόρκης Νέλσον Ροκφέλερ, τον πτέραρχο Νόρσταντ, παρεκάθησε σε γεύμα το οποίο δόθηκε προς τιμήν του από τον διακεκριμένο δημοσιογράφο Σάουρς Σουλτομπέργκερ και παραβρέθηκε

σε δεξίωση του γενικού προξένου της Ελλάδος Γ. Γκαβά (...). Δεν αναφέρεται στο σημείωμα τι συζήτησε στη Νέα Υόρκη. Στις προηγούμενες, όμως, και στις επόμενες σελίδες του «Αρχείου» δημοσιεύονται επιστολές που αντήλλαξαν ο Κων. Τσάτσος με τον Κων. Καραμανλή, όπου καθαρά γίνεται λόγος το 1966 και στις αρχές του 1967 για λύση δικτατορίας.

Σε μακρά επιστολή του προς τον Κων. Τσάτσο, ο Κων. Καραμανλής έγραψε στις 10 Μαΐου 1966:

«Χωρίς να σχολιάσω τα όσα απειράγραπτα συνέβησαν από τριετίας εις τον τόπον μας και τα οποία αποτελούν σαφή συμπτώματα εθνικής κρίσεως, θα συνεβούλευα εις γενικές γραμμές από ικανά και κατάλληλα διά την περίπτωσιν πρόσωπα, η οποία να εξουσιοδοτηθεί από την Βουλήν ή, της Βουλής αρνούμενης, από τον βασιλέα, όπως ασκούσα εκτάκτους εξουσίας και εντός ευλόγου χρόνου: 1) Προβεί εις τολμηράν αναθεώρησιν του Συντάγματος (...).».

Στη συνέχεια απαριθμούσε τι έπρεπε να κάνει αυτή η κυβέρνηση, πριν οδηγήσει τη χώρα σε εκλογές.

Απαντώντας στην επιστολή αυτή ο Κων. Τσάτσος σημείωνε («Αρχείο», τόμος 6ος, σελ. 219 και επόμε.): «Πρέπει πρώτα να συνειδητοποιήσουμε μερικά πράγματα: Πρώτον, για να πούμε τα πράγματα με το όνομά τους, εισηγούμεθα -(λέω ..."γούμεθα", διότι ασπάζομαι -μαζί με μυριάδες άλλους- ανεπιφύλακτα τις σκέψεις σου). Εισηγούμεθα, λοιπόν, παρεκτροπήν από το πλάνο και μίαν προσωρινήν δι-

42 χρόνια από την 21η Απριλίου 1967

Στ. Παττακός, Γ. Παπαδόπουλος και Ν. Μακαρέζος

κτατοριάν -ίσως ενός έτους. Προς αυτήν την κατεύθυνσιν πρέπει να δουλευθεί από εκείνους που θα επομιοτούν την παρεκτροπήν και θα την κυρώσουν δι' ενός δημοψηφίσματος. Δικτατορίες χωρίς ονοματισμένο δικτάτορα δεν κουβεντιάζονται».

Στην απάντησή του (στις 26 Οκτωβρίου 1966) ο Κων. Καραμανλής αναφέρει:

«Φοβούμαι ότι εις το σημείον που έφτασαν τα πράγματα, δεν αποκλείεται να οδηγηθείτε, χωρίς να το θέλετε, σε κάποιο είδος παρεκτροπής (...). Εχει δημιουργηθεί κρίσις νομιμότητος, εφ' όσον καλώς ή κακώς πιστεύεται, ότι η επικράτησις ωρισμένης πολιτικής παρατάξεως (σ.σ. εννοούσε την Ένωση Κέντρου του Γ. Παπανδρέου) θα έχει ως αποτέλεσμα την ανατροπήν των πάντων. Υπό τας συνθήκας όμως αυτάς, όπως το λέγει η λογική και το διδάσκει η Ιστορία, ομαλή δημοκρατική εξέλιξις αποκλείεται. Γιατί είναι φυσικόν ν' αντιδράσουν, πριν παραδοθούν, και το καθεστώς και εκείνοι οι οποίοι πιστεύουν ότι απειλούνται. Τούτου δοθέντος, θα πρέπει η εκτροπή αυτή να προληφθεί. Ή, αν επιχειρηθεί, να χειραγωγηθεί, τώσον από απόψεως διαδικασίας, όσον και από απόψεως σκοπών, για να μην αποβεί συμφορά στον τόπον. Θα πρέπει, δηλαδή να είναι σχετικώς νομιμότυπος, κάπως ελεγχόμενη και να έχει ως σκοπόν την ανασύνταξιν της δημοκρατίας που, για πολλούς λόγους, είναι επισφαλής στον τόπον μας». Και για το ενδεχόμενο επανόδου του, σημείωνε: «Η πείρα μου με έπεισε ότι δεν είναι δυνατόν να κυβερνηθεί δημοκρατικά ο τόπος μας, αν δεν γίνουν βαθιές αλλαγές στην εθνική μας ζωή. Αν γυρίσω χωρίς αυτές ή θα φύγω και πάλι ή θα

καπαλήξω σε δικτατορία».

Το θέμα της εκτροπής το έθεσε ο Κων. Καραμανλής και στον Δημ. Μπίτσιου, διευθυντή του Πολιτικού Γραφείου του βασιλιά Κωνσταντίνου, ο οποίος τον επισκέφθηκε στο Παρίσι στα μέσα Αυγούστου του 1966. Διεμήνυσε στον Κωνσταντίνο ο Καραμανλής, ότι αν υπάξουν εγγυήσεις ότι ο Παπανδρέου θα πολιτευθεί νομιμοφρόνως μετά τας εκλογάς «να προχωρήσετε προς εκλογάς», αλλά «εάν τούτο αποκλείεται, τότε θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ίσως η λύσις της εκτροπής». Ο Κων. Καραμανλής, ωστόσο, απέκρουσε πρόταση του Κωνσταντίνου να επιστρέψει στην Ελλάδα και να αναλάβει πολιτικές πρωτοβουλίες, δηλαδή την ευθύνη εκτροπής. Σε ερώτηση του Δ. Μπίτσιου, ο οποίος τον επισκέφθηκε και πάλι στις 10 Μαρτίου 1967, ποιος «θα ηδύνατο να αναλάβει μίαν τοιαύτην αποστολήν», απάντησε: «Προχείρως θα μπορούσα να υποδείξω τον συνδυασμόν Μαρκεζίνης - Τσακαλώτος, εφ' όσον θα μας έπειθαν ότι είναι ικανοί να φέρουν εις πέρας παρομοίαν αποστολήν».

Εμεινε μετά την αποστασία του 1965, που ανέτρεψε την κυβέρνηση του Γ. Παπανδρέου, απροσπάτευτη η Δημοκρατία. Το Παλάτι, ο Κων. Καραμανλής, ο κύριος κορμός της Δεξιάς -με εξαίρεση τον Παναγ. Κανελλόπουλο- η Ουάσιγκτον, το παρακράτος, δεν ήθελαν προσφυγή σε εκλογές, αλλά λύση δικτατορίας. Τον βασιλιά με τους στρατηγούς τον πρόλαβαν οι συνταγματάρχες. Αυτή είναι η αλήθεια και είναι γνωστή. Δεν έχει, λοιπόν, νόημα να μένουν κλειστά τα αρχεία των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ, αλλά και οι φάκελοι της αποστασίας και της δικτατορίας.

Εγιναν προσπάθειες από ερευνητές και δημοσιογράφους για να αποκαλυφθεί με στοιχεία ο βαθμός συμμετοχής των αμερικανικών υπηρεσιών στην επιβολή της δικτατορίας, οι οποίες και απέδωσαν.